

Силабус
освітнього компоненту ОК 03
(умовне позначення ОК в освітній програмі (ОП))

Українська мова (за професійним спрямуванням)

Назва дисципліни:	Українська мова (за професійним спрямуванням)
Рівень вищої освіти:	перший (освітньо-професійний)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	035.10 Прикладна лінгвістика
Освітньо-професійна (Освітньо-наукова) програма:	Філологія (Прикладна лінгвістика)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=5559
Рік навчання:	1
Семестр:	1 (осінній)
Обсяг освітнього компоненту	3 кредити (90 годин)
Форма підсумкового контролю	Іспит
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра українознавства
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Книшенко Наталія Петрівна, к.ф.н., доцент кафедри українознавства
Контактний телефон:	707-37-51(кафедра українознавства)
E-mail:	knishenko@meta.ua

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є формування системи знань про норми сучасної літературної мови як основи культури усного й писемного ділового мовлення фахівців, набуття практичних навичок використання в мовленні наукової та фахової термінології, вироблення вмінь створювати та відтворювати усні й писемні мовленнєві жанри професійного спілкування.

Предмет: лексичні, граматичні, морфологічні та синтаксичні норми фахового українського мовлення.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

студент повинен знати:

- найважливіші норми сучасної української літературної мови;
- місце та роль офіційно-ділового та наукового стилів у системі професійного спілкування;
- особливості усної та писемної форм ділового мовлення та мовні засоби, що забезпечують їх реалізацію;
- особливості утворення та перекладання фахової термінології;
- правила створення усних і писемних жанрів професійного мовлення;
- принципи перекладу і редагування професійних текстів;
- етикетні норми професійного спілкування;

студент повинен уміти:

- вільно оперувати лексиною сучасної української літературної мови;
- грамотно використовувати спеціальну лексику, термінологію за фахом;
- володіти орфографічними, граматичними та стилістичними нормами сучасної української літературної мови, що передбачені програмою дисципліни;
- створювати мовні жанри усного й писемного професійного спілкування;
- перекладати й редагувати тексти професійного спрямування;
- ефективно користуватися мовними та стилістичними нормами усної форми професійного мовлення;
- користуватися лексикографічними працями й нормативними документами, що відповідають наряду обраного фаху;
- володіти правилами етикету професійного спілкування.

Передумови для вивчення освітнього компоненту:

дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» базується на знаннях, отриманих студентами під час вивчення шкільного курсу української мови, української літератури, історії України, культурології, правознавства.

Компетентності, яких набуває здобувач:**Загальні компетентності:**

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання й аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності:

СК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

СК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

СК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовами.

Результати навчання відповідно до освітньої програми:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати і систематизувати.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку і місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин
		очна
1	2	3

1	ПР 1. Державна мова України: система норм і стилів	2
	ПР 2. Основні вимоги до укладання ділових паперів	2
	ПР 3. Документи щодо особового складу і довідково-інформаційні документи	2
	ПР 4. Обліково-фінансові та господарсько-договірні документи	2
	ПР 5. Організаційно-розпорядчі документи	2
	СР Вимоги до змісту та розташування реквізитів документів	4
2	ПР 6. Лексичні та синтаксичні особливості офіційно-ділового стилю фахової документації	2
	СР Книжні та іншомовні слова в текстах фахових документів.	4
	ПР 7. Граматичні особливості частин мови у ділових паперах	2
	СР. Зв'язок числівника з іменником	4
	ПР 8. Усна фахова комунікація: різновиди й особливості, атрибути	2
	СР Паралінгвістичні засоби у спілкуванні із закордонними партнерами	4
	ПР 9. Галузева прес-конференція	2
	ПР 10. Організація професійного спілкування. Культура усного ділового спілкування: загальні риси	2
3	ПР 11. Науково-дослідницька діяльність студента: форми і види	2
	СР Мовні засоби для реалізації наукової діяльності студента	4
	ПР 12. Проведення науково-практичної конференції «Сучасні проблеми українського термінознавства»	2
	СР Укладання термінологічного мінісловника для дорожньо-будівельної галузі	4
	ПР 13. Система основних понять термінознавства	2
	СР Характеристика основних термінологічних словників дорожньо-будівельної галузі. Види технічного перекладу	4
	ПР 14. Основні способи термінотворення	2
	ПР 15. Лексико-семантичні процеси в українській дорожньо-будівельній термінології	2
	ПР 16. Підсумкова контрольна робота навчальної дисципліни за заняттями № 11-15	2
	Підготовка до іспиту	30
Усього за семестр		90
УСЬОГО за дисципліною		90 ПР–32 СР–28 Іспит–30

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (за наявності):

1. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів.
2. Словники у професійному мовленні.
3. Риторика й мистецтво презентації.
4. Оформлення бібліографії та покликань. Науковий етикет.
5. Дискусія як форма обговорення професійних проблем.

Методи навчання:

- МН1— комунікативний метод (здійснення інтерактивної діяльності, навчальна дискусія, пояснення);
- МН2 – практичний метод (виконання практичних завдань, написання наукових робіт);
- МН3 – аудіо-візуальний метод (зорова невербальна наочність, сприйняття мови на слух: ілюстрації, аудіо, відео).
- МН4 – метод спостереження (цілеспрямоване сприйняття мовних та мовленнєвих явищ, їх імітація та практична реалізація);
- МН5 – самостійна робота як метод навчання (самостійне опрацювання теоретичного матеріалу з метою його практичного використання).

Форми та методи оцінювання:

Опитування, перевірка виконання вправ і завдань, написання самостійних робіт, презентації результатів виконаних завдань, поточне тестування, модульне тестування, іспит.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

Оцінка «відмінно» (90-100 б., оцінка в ЕСТ8 - А) ставиться, якщо студент:

- 1) опанував увесь навчальний програмний матеріал і дав вичерпну, аргументовану й глибоку відповідь на поставлені теоретичні питання;
- 2) здатний робити самостійні логічні висновки, вміє висловити й мотивувати власне бачення запропонованого для розгляду питання;
- 3) виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, ілюструє свою відповідь переконливими й самостійно дібраними прикладами;
- 4) викладає матеріал послідовно і правильно відповідно до норм літературної української мови;
- 5) на практичних заняттях виконав усі завдання й виявив глибокі знання з навчальної дисципліни, відповідаючи на запитання викладача;
- 6) не має пропусків і одержав високі бали за контрольні роботи та відповіді на практичних заняттях, тестових контролях.

Оцінка «добре» (80-89 б., оцінка в ЕСТ8 - В) ставиться, якщо студент:

- 1) опанував навчальний програмний матеріал і дав достатньо аргументовану відповідь на поставлені **теоретичні питання, однак** припускається незначних помилок і окремих неточностей у формулюваннях;
- 2) здатний робити самостійні логічні висновки, вміє висловити й мотивувати власне бачення запропонованого для розгляду питання, але може помилятися у непринципових моментах під час викладу;
- 3) виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, ілюструє свою відповідь переконливими прикладами;
- 4) на практичних заняттях виконав усі завдання й виявив глибокі знання з навчальної дисципліни, відповідаючи на запитання викладача;

5) має кілька пропусків і одержав достатньо високі бали за контрольні роботи та відповіді на практичних заняттях, тестових контролях.

Оцінка **«добре» (75-79 б., оцінка в ЕСТ8 - С)** ставиться, якщо студент:

1) засвоїв навчальний програмний матеріал, але під час викладу робить помилки, має труднощі з аргументацією певних теоретичних положень та фактів, виклад є не дуже глибоким, подекуди неточним;

2) здатний робити логічні висновки, але може порушувати послідовність викладу матеріалу;

3) виявляє добре розуміння матеріалу, застосовує знання на практиці, однак добирає для ілюстрації окремих теоретичних положень

на семінарських заняттях виконував усі завдання з навчальної дисципліни, але з творчими і пошуковими завданнями мав складнощі, усні відповіді оцінено позитивно;

має кілька пропусків, однак відпрацював їх вчасно й одержав позитивні бали.

Оцінка **«задовільно» (67-74 б., оцінка в ЕСТ8 - О)** ставиться, якщо студент:

1) виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, однак викладає матеріал не досить повно, зосереджуючись лише на загальновідомих подіях та процесах;

2) опанував лише основний матеріал підручника, який може наводити без конкретизації, не виявивши знань рекомендованої навчально-методичної літератури;

3) не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки, відсутні власні переконання і відчуває труднощі під час добору фактів, аргументації та логічної побудови відповіді на запитання;

4) на семінарських заняттях виконував не всі завдання з навчальної дисципліни, лише достатнього рівня, спрямовані на відтворення, усні відповіді оцінено задовільно;

5) має 20-30 % пропусків, однак відпрацював їх на задовільну оцінку.

Оцінка **«задовільно» (60-66 б., оцінка в ЕСТ8 - Е)** ставиться, якщо студент:

1) виявляє слабкі знання і розуміння основних положень дисципліни, викладає матеріал невпевнено, поверхово, несистемно, знає лише найвідоміші події та явища;

2) опанував лише частину основного матеріалу у межах підручника, та не виявив знань рекомендованої літератури;

3) не вміє переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору фактів, порушує послідовність у висвітленні питань;

4) на семінарських заняттях виконував не всі завдання з навчальної дисципліни, припускався серйозних помилок, усні відповіді ускладнені й оцінено на задовільно;

5) має 30-40 % пропусків, однак відпрацював їх на задовільну оцінку.

Оцінка **«незадовільно» (35-59 б., оцінка в ЕСТ8 - EX)**, якщо студент:

1) володіє основними положеннями навчальної дисципліни на рівні відтворення поодиноких фактів, самостійно не викладає матеріал;

2) не опанував значної частини програмного матеріалу дисципліни у межах підручника і не виявив знань на семінарських заняттях навіть на найпростішому рівні;

3) на семінарських заняттях не виконував завдання з навчальної дисципліни, усні відповіді оцінено на незадовільно;

4) має понад 50% пропусків і не відпрацював їх на консультації.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$ПК^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де $ПК^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E - оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значущості.

Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Підсумкове оцінювання

1. Екзамен проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять

2. До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях;
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 36 балів, що відповідає за національною шкалою «3»);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 36 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3. Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

4. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена

оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

Таблиця 1 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	Задовільно		D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60–66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
35–59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0–34			F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- засоби організації дистанційного навчання базуються на Інтернет-технологіях: електронна пошта, відеоконференції, чати, форуми, веб-сайти, онлайн-бібліотеки, файли розсилок;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).

- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час он-лайн тестування.

Список рекомендованих джерел:

- 1.1. Книшенко Н.П. Комплексне дослідження української дорожньо-будівельної термінологічної лексики: монографія / Харків: в-во «Стиль-іздат», 2023. – 150 с.
- 1.2. Книшенко Н.П. Термінознавство: лінгвістичний опис української термінологічної системи / Н. П. Книшенко. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2021. 140 с.
- 1.3. Книшенко Н.П. Збірник фахових словникових диктантів з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (для студентів автомобільного та механічного факультетів) / Н. П. Книшенко, Н. В. Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2016. – 120 с.
- 1.4. Нікуліна Н.В. Зошит-конспект з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» / Н. В. Нікуліна, Н. П. Книшенко. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2020. 192 с.
- 1.5. Книшенко, Н. П. Автомобільно-дорожнє термінознавство : конспект лекцій з дисципліни [Електронний ресурс] / Н. П. Книшенко, Н. В. Нікуліна ; Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т. - Харків : ХНАДУ, 2024. - 119 с.
ftp://194.44.189.147/libfulltxt/UCHLIB/ER/2024/KL_ADT_KnyshenkoNikulina24.pdf

Допоміжна література

- 2.1. Нікуліна Н.В., Книшенко Н.П. Українська мова професійного спілкування для студентів усіх факультетів: навч. посіб. Харків: ХНАДУ, 2024. 252 с.

Інформаційні ресурси

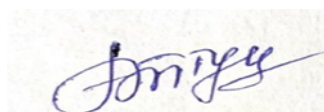
- 3.1. Лінгвістичний портал [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.mova.info/>
- 3.2. Портал української мови [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.pravila-uk-mova.at.ua/>
- 3.3. Словники он-лайн [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.rozum.org.ua/>
- 3.4. Українська мова [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.ukrajinskamova.org.ua/>

Розробник
силабусу навчальної
дисципліни

Наталія КНИШЕНКО

Гарант освітньо-
професійної
програми

Анастасія ПТУШКА

Завідувач кафедри
українознавства

Неля НІКУЛІНА

